

88/175

2

DE GEWIJDE REDENAAR

EN ZIJN AMBT,

NAAR

KARDINAAL JAMES GIBBONS

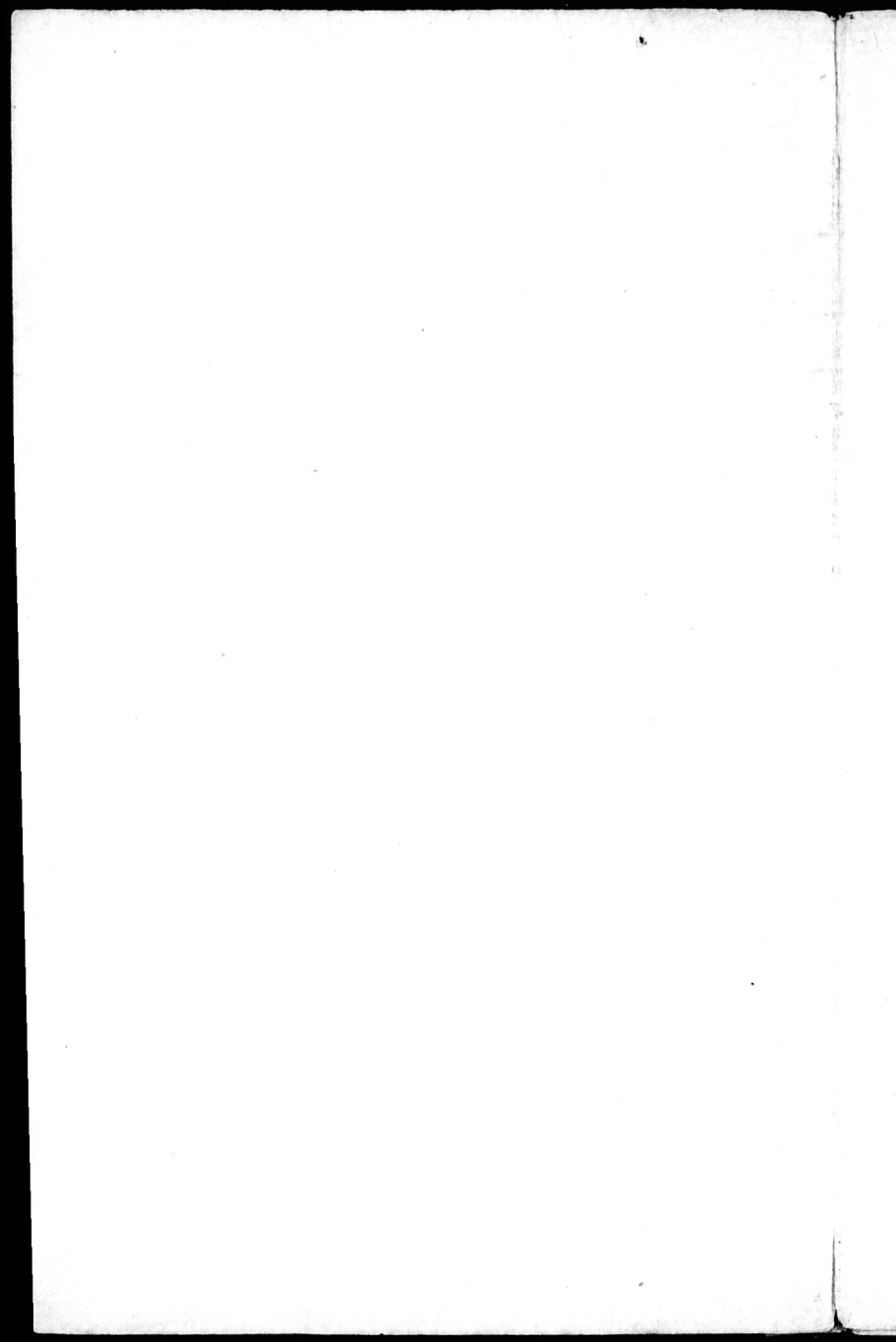
DOOR

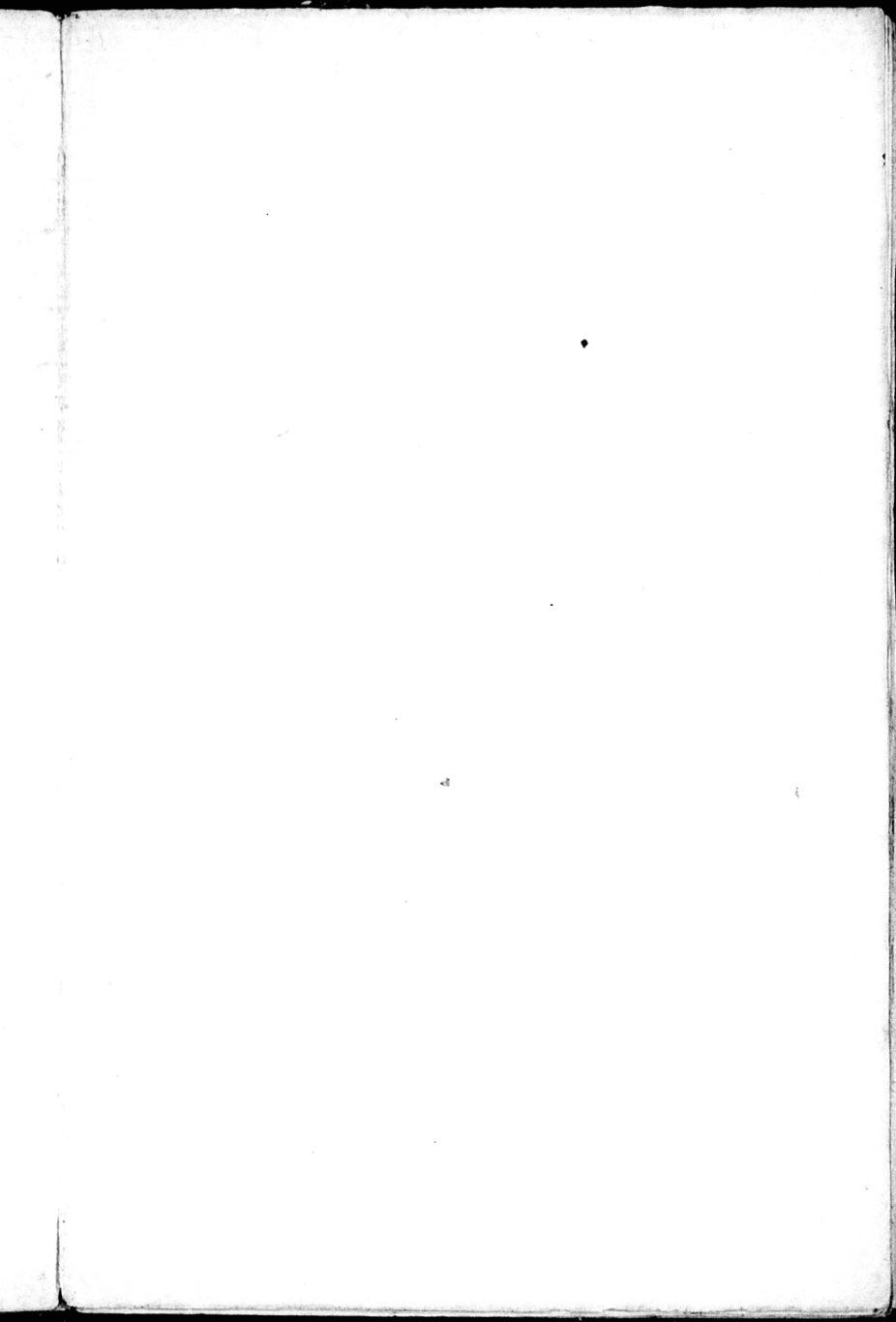
H. FERMAN, S. J.

LEIDEN,
J. W. VAN LEEUWEN,
Maarsmanssteeg,
1895.

88/175

DE GEWIJDE REDENAAR

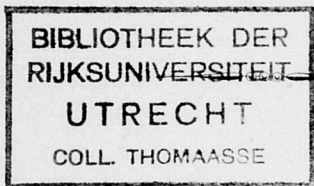
EN ZIJN AMBT,

NAAR

KARDINAAL JAMES GIBBONS

DOOR

H. FERMANN, s. J.

LEIDEN,
J. W. VAN LEEUWEN,
Maarsmanssteeg,
1895.

.....
Boekdrukkerij J. W. VAN LEEUWEN, Maarsmanssteeg, Leiden.

Na de studie des Bijbels is voor den gezant van Christus de studie van den mensch de belangrijkste en leerzaamste; het pries-terambt heeft tot doel den evennaaste te verlichten, overtuigen, overreden, bekeeren en hem tot een hooger en graad van rechtvaardigheid en zedelijkheid op te heffen.

De eerste schrede naar dit verheven doel is een grondige kennis van den mensch en bestaat hierin, dat men weet waar deze zijne werkzaamheid aanvangt en ontwikkelt, en welke zijne verlangens, hartstochten, gemoedsbewegingen, ondeugden, bekoringen zijn; deze kennis moet gepaard gaan met die der bewijisgronden en drijfveeren en in

't algemeen met die van alle middelen, welke het krachtigste zijn om den mensch naar zelfvolmaking te stuwen.

De kennis van dit geheimzinnig gebied van 't menschelijk hart wordt zekerder, nauwkeuriger verkregen door de studie van het levend origineel dan door die van de matte afschaduwing in een of ander boek. Schildert de kunstenaar geen beter portret, als het origineel levend voor hem zit dan wanneer hij werkt naar een photographie? In een boek zijn de voorwerpen afgetrokken niets meer; zij leven echter en men betast ze in den omgang met menschen. Het boek toont ons den mensch levende in omstandigheden, streken, tijdperken die van de onze verschillen; de studie van de menschen, die ons omgeven, toont ons het menschelijk hart, zooals het nu klopt. Het voorwerp onzer studie is de mensch, niet zooals de geest van een ander hem weerkaatst, maar zooals onze ziel hem begrijpt en gevoelt.

De menschelijke natuur is ongetwijfeld in den grond der zaak overal dezelfde doch omstandigheden van tijd, plaats en maat-

schappelijke verhouding veranderen het gezichtspunt, waaruit men ze te beschouwen heeft, en drukken op die natuur een bijzonder stempel; de mensch staat nu eenmaal aan invloeden van buiten bloot; zelfs zijn karakter, de eigenaardigheden van zijn aanleg worden gewijzigd door den huiselijken en maatschappelijken kring, waarin hij leeft en door de staatsinstellingen, waarnaar hij zijne levenswijze moet inrichten. Op voorwaarde alleen, dat hij zijn tijd en zijn eigen volk begrijpt, vermag de redenaar zijne toespraak tot in bijzonderheden overeenkomstig te maken met de eigene behoeften zijner hoorders. Een rede die in alle opzichten uitstekend is, wanneer zij gericht wordt tot een Fransch of Spaansch gehoor, kan van hare waarde veel verliezen, indien men ze houdt tot een vergadering van geloovigen in Amerika.

Een redevoering over rampen, die de echtscheiding na zich sleept, wekt altijd een hooge belangstelling bij ons; wilt gij die rede houden in Ierland en Tirol, waar de echtscheiding bijna niet voorkomt, dan zal

het u moeite kosten ze op nuttige wijze in te richten. Een preek die volkomen geschikt zou zijn voor eene vergadering van geloovigen uit de vierde of vijfde eeuw, ware te onpas voor ons en voor onze dagen, waarin de zienswijzen en dwalingen dier vroegere tijden niet meer heerschen. Past de krachtige beschrijving door den H. JOANNES CHRYSOSTOMUS van het wellustige Hof van Constantinopel in 't begin der vijfde eeuw gegeven, op het Witte Huis van Washington toe, dan hebt gij een smaadrede, geen preek gehouden. Zoo ook zouden zijne banbliksems tegen het tooneel dezer groote stad van 't Oosten in den hem eigenaardigen vorm niet zonder grove onrechtvaardigheid kunnen geslingerd worden van een preekstoel in Amerika.

Wie ondervinding hebben van het priesterambt weten, in welke dwalingen jonge geestelijken kunnen vervallen, wier zielkundige en zedelijke kennis, uitsluitend uit de boeken geput, nog niet aangevuld of gezuiverd werd door den omgang met den evenmensch. Zij zijn aan 't gevaar blootgesteld een buiten-

gewoon gewicht te hechten aan zaken van geringe beteekenis of, erger nog, onderwerpen van wezenlijk belang oppervlakkig te behandelen; men zal hen dikwerf zien zweven en ronddolen in 't rijk der verbeelding en in het ledig buiten den dampkring, waarin hun gehoor leeft, of wel, indien zij tot dat gehoor afdalen, zullen zij in overdreven bewoordingen de aandacht vestigen op een maatschappelijke wonde, waaraan die hoorders bijna in 't geheel niet lijden.

Ik hoorde eens een geestelijke over minder zedige vrouwenkleeding hevig uitvaren tegenover toehoorders, aan wie die mode ten eenenmale onbekend was; in de Poollanden zou zulk eene rede hetzelfde practisch nut gehad hebben en juist zoo te pas zijn gekomen als hier. Een anderen keer hoorde ik een jonggewijde over de verderfelijke gevolgen der onmatigheid preeken; de preek was mooi, maar werd gericht tot eene vereeniging, uitsluitend bestaande uit brave jongejuffrouwen, die nauwelijks den smaak van den wijn kenden.

Eenigen onzer afgescheidene broeders be-

gaan zeer dikwijls dezelfde fout door hunnen Katholieken medeburgers een geloofsleer of godsdienstige handelingen toe te dichten, waarvan dezen altijd een afkeer hebben gehad; in dit geval krijgen de toehoorders niet meer een trouwe afbeelding, maar een spotprent te zien, hetgeen hieraan is toe te schrijven, dat de trekken voor het portret ontleend werden aan boeken, aan bestaande meeningen of aan overleveringen in plaats van te worden ontleend aan het origineel, het levend model in den omgang met levende menschen.

Een ander voordeel, uit eene zakelijke studie van den mensch te trekken, is dat men hem leert beoordeelen met gematigdheid, zonder overijling noch overdrijving; dra toch komen wij dan tot de overtuiging, dat weinige menschen in alle opzichten volmaakt en zeer weinigen slecht zijn. Men vindt schaduw in de schitterendste voorbeelden van deugd, en zekere trekken van natuurlijke rechtgeaardheid in de zedelijke gelaatsvormen, hoe terugstootend ook deze bij den eersten aanblik mogen zijn. Deze tweevoudige ondervinding

zal ons weldra geleerd hebben onze uitdrukkingen te matigen in het prijzen van mannen of vrouwen, die door hunne deugd uitmunten, of zelfs van heiligverklaarden, en zal ons tevens vrijwaren tegen elke hardheid in onze verwijtingen ten opzichte van zondaars. De deugdzamen als zonder een schaduw van gebrek schilderen, is vooreerst hen blootstellen aan de gevaren der ijdelheid en is vervolgens degenen ontmoedigen die met moeite hetzelfde pad bewandelen; de boozen afschilderen als slecht tot elke vezel van hun hart is hen doen wanhopen ooit deugdzzaam te kunnen worden.

Het blijkt in dat opzicht van belang de verschillende methoden te bestudeeren van levensbeschrijvers van menschen, die door hunne christelijke of maatschappelijke deugden boven anderen uitstaken. Eenigen schilderen het portret van een Heilige en zien den mensch voorbij; zij geven ons het licht zonder de schaduw, maken een schilderstuk zonder achtergrond; het karakter dat zij ons toonen is geïdealiseerd, afgetrokken, vrij van menschelijke zwakheden.

De meeste lezers beschouwen zulk een levensbeschrijving als een werk, dat den stempel der waarheid mist; zij vinden er geen genoeg in het te bestudeeren; andere lezers, een dergelijke beschrijving voor de nauwkeurige uitdrukking der werkelijkheid houdende, laten den moed zinken, daar zij menschen voor zich zien, die van een ander maaksel schijnen dan zij zelve.

Gelukkig geeft men ons sedert eenige jaren levens te lezen, die naar waarheid streven, werkelijk geleefd zijn en ons menschen toonen niet enkel van geest, maar ook van vleesch en bloed, menschen van een krachtadig geloof, van eene mannelijke ziel, van oprechte liefde met een grootmoedig, belangeloos karakter, menschen evenwel, van wie de kleine onvolmaaktheden, met de menschelijke natuur haast onafscheidelijk verbonden, niet zijn afgesnoeid. De verdienste van zulk eene levensbeschrijving bestaat hierin, dat de schrijver zijn held zag leven, bestudeerd heeft als levend model door hem waar te nemen in diens handelingen en geschriften, en hem voorstelt in diens eigen gedaante.

Wanneer men van een man uit het openbaar leven, hetzij geestelijke of leek, woorden en daden vermeldt, die waardig zijn aan 't nageslacht te worden overgeleverd, dan wekt men twijfelzucht, wanneer die man nooit faalde in zijn oordeel en geen enkele zwakheid op zijne rekening heeft.

De gewijde schrijvers bieden ons voortreffelijke voorbeelden van levensbeschrijvingen, geven van heilige personen een trouw en volkomen portret, zonder de minste zorg om hunne zedelijke gebreken of misstappen te ontveinzen. De zonde van DAVID, PETRUS' verloochening, de vervolging door PAULUS tegen de eerste Christenen, de eerezucht van de zonen van ZEBEDEUS, de ongeloovigheid van THOMAS worden openhartig vermeld zonder eenige poging om te bewimpelen of vergoelijken. De fouten dezer mannen wekken ons medelijden, dingen niets af op onzen eerbied jegens hen en dienen, bij wijze van tegenstelling, om op de groote daden, waardoor die fouten gevolgd werden, scherper licht te doen vallen.

Wie zal AUGUSTINUS en HIERONYMUS minder

hoogachten, omdat in hunne godgeleerde twistreden hun ijver hen somtijds de grenzen der liefde deed overschrijden? Wie acht zijn eerbied en genegenheid voor BASILIUS en GREGORIUS verminderd en afgekoeld bij het zien van de pijnlijke onverschilligheid, welke op een lange en teedere vriendschap volgde? Wie, onder voorwendsel van meer stichting, die feiten stilzwijgend voorbijging, verminkte deze glorierijke levens op eene bijna heiligschennende wijze. — „Heeft God uwe leugens noodig,” zeide de profeet, „dat gij voor Hem bedrog zoudt spreken.” ¹⁾ Evenmin hebben de Heiligen er behoefte aan, dat men hunne gebreken en dwalingen verzwijgt; zij zijn geene witte graven en schuwen het licht niet.

Het geschil, dat tusschen BURKE en Fox aan 't einde van hun loopbaan ontstond, was zeer te betreuren, doch zal het eenigermate aan onze bewondering voor deze groote staatslieden afbreuk doen? Juist daardoor kwam het onbuigzaam karakter van BURKE

1) JOB 13 : 7.

sterker uit, doordien hij de vriendschap op 't altaar der waarheid offerde. Het leert ons, dat mannen van een verheven karakter somtijds van meening kunnen verschillen, zonder dat een hunner zijn geweten kwetst, en een blaam op hem blijft kleven. Al blijven de hedendaagsche levensbeschrijvers van WASHINGTON met fiere bewondering stilstaan bij zijne burger- en krijgsmansdeugden, toch wachten zij zich wel voor de overdreven uitspraken, waarmede velen zijner tijdgenooten het verhaal van de daden van dien vader des vaderlands hebben doorweven. Die tijdgenooten waren door de schittering, waarmede deze groote ster blonk, eer zij ter kimme dook, te zeer verblind dan dat zij de geringste schaduwvlek in 't voorwerp hunner vereering bemerken konden.

WEBSTER was kort na zijn dood het voorwerp van buitensporige lofspraak; hij ook had geen enkel gebrek. Vrij van alle partijdigheid kwam M. BRYCE getuigen, dat met zulk een schitterend vernuft een karakter gepaard ging, hetwelk stof geeft tot critiek; alle ernstige lezers van M. BRYCE zeggen,

dat hij waarheid spreekt. En het volk van Amerika bewondert en bemint deze twee beroemde personen niet minder, al hebben de latere geschiedschrijvers de overdrijving en eenzijdigheid uit hunne loftuigingen gebannen en hun uitspraak wat oordeelkundiger gemaakt. De vlekjes in deze fonkelstarren laten de schoonheid harer stralen sterker uitkomen, heller schitteren. — „Gij moet mij schilderen zooals ik ben, ook met mijne wratten”, zeide CROMWELL tot den schilder COOPER.

Het eerste levende boek, dat een student bestudeeren moet, is zijn eigen hart. Op zichzelf is het een wereld in het klein, het hart zelf van de menschheid, het groote menschelijke hart in miniatuur. — „Ken u zelven,” is een der grondbeginselen zoowel der christelijke als heidensche wijsbegeerte. Men vroeg eens aan MASSILLON, waar hij toch geleerd had de gemoedsbewegingen, de woelingen van het menschelijk hart en vooral de kuiperijen, de kleingeestige eerzucht en jaloezie der hovelingen zoo fijn en meesterlijk te beschrijven, terwijl hij zelf

zoo zelden aan het hof kwam. De groote redenaar antwoordde uit de studie van zijn eigen hart de kennis van het hart van anderen geput te hebben.

De student zal ook in de menigte van menschelijke wezens, die hij bij elke schrede aantreft, een open en leerzaam boek vinden vol zakelijke lessen. Zijne medeleerlingen, de personen die hij ontmoet op straat of, naar gelang van zijn stand, op de pachthoeve, werkplaats, op 't kantoor, in een pakketboot, in den spoortrein, kortom allen, met wie hij in aanraking komt, zullen hem oorkonden verschaffen van zielkundige en maatschappelijke studie.

Heeft WALTER SCOTT niet gezegd, dat een man van een levendigen geest zelfs met geen staljongen een praatje kan houden, of die ontmoeting wekt in hem een of andere nieuwe gedachte? Voor al in zijn dagelijksch bezoek der parochie verkrijgt de geestelijke de wetenschap van 't menschelijk hart en neemt dingen waar, die hem stof geven voor zijne preeken. Hij ziet de deugden en ondeugden zijner gemeentenaren van nabij,

en raakt als met den vinger de oorzaken hunner bekoringen; hij bemerkt hun geduld en hun moed in armoede en ziekte en hunne christelijke gelatenheid bij den aanblik van den dood. In hunne nederige hutten vindt hij dikwerf een huiselijke eendracht en een tevredenheid, die voor hen wel opwegen tegen de ontberingen, welke hun zwaar moesten vallen. Tot op de galeien en in de gevangenis heb ik erkentelijkheid en medelijden aangetroffen.

Zulke persoonlijke ondervinding maakt den gewijden redenaar bekwaam om op eene verstaanbare, werkdadige en belangrijke wijze te spreken, zijne rede te sieren met zinspelingen op gebeurtenissen en feiten uit het dagelijksch leven. Zoo zal hij onzen Zaligmaker navolgen, die gewoonlijk in gelijkenissen sprak en de figuren en bewijzen zijner reden ontleende aan zijne omgeving en aan de gewoonten en bezigheden van het volk, waaraan hij het Evangelie verkondigde.

Deze aanraking met de menschen zal den gewijden redenaar niet alleen verlichten en

hem de zielen doen kennen, zij zal hem ook leeren zich rechtstreeks met die zielen in gemeenschap te stellen, en hem de wel-sprekendheid des harten geven, die in zijne rede een gloed legt, dien hij nooit zou putten uit een koude, bespiegelende, afgetrokken wetenschap. Hetgeen men ziet, maakt indruk en treft geheel anders dan alles wat men lezen kan; de kracht van ons woord ontstaat geheel en al uit de kracht onzer indrukken. Naar gelang dat een man Gods het echte leven van het volk, diens verwachtingen, vrees, vreugde en droefheid bestudeert, zal zijn woord kracht hebben om te bewegen en te overtuigen.

In gemeenschap van ziel met zijne kudde en in aanraking met haar zal hij zijne schapen tot de erkenning zien komen, dat in de zorg voor hun welzijn het hart des herders klopt. Zonder de bijzondere belangen der verschillende standen te verwaarloozen, zal hij geheel zijn volk in zijn macht hebben.

De predikant, in wiens boezem niet de liefde tot het volk gloeit, welke onvermijdelijk ontstaat, wanneer hij met dat volk in aan-

raking komt, de gewijde redenaar, die het woord van den Goddelijken Meester niet herhalen kan: „Ik ken de mijnen en de mijnen kennen mij,” zal licht en glans verspreiden, maar warmte en leven nooit. Zijne woorden zullen zijn als olie, die op het water drijft; zij zullen zich nimmer vermengen met het hartebloed.

Deze beschouwingen kunnen op staatslieden en rechtsgeleerden evengoed als op evangeliëdienaars worden toegepast. O'CONNELL heeft op de Ieren een invloed geoefend zooals niemand zijner tijdgenooten ooit op eenig volk gehad heeft. Hij wist met de menigte om te gaan zooals de kunstenaar met zijn lier; hij bespeelde alle snaren van haar hart en liet haar beurtelings weenen en juichen. Het geheim van dit overwicht op zijne landgenooten lag hierin, dat deze volksvriend gesproken was uit den boezem van die landlieden en vele jaren met hen leefde. Hij kende hunne grieven en hun zielsverlangen, wat zeg ik, hij gevoelde ze; hij leed onder de onrechtvaardigheden en rampen, die Ierland deden schreien. En

GLADSTONE zou nimmer zulk een verheven graad van zeggingskracht bereikt hebben, ware het Lagerhuis niet langen tijd zijn oefenschool geweest; in deze groote hoogeschool van staatslieden heeft hij de volmaakteheid van de kunst der parlementaire wel-sprekendheid geleerd.

DANIEL WEBSTER dankt zijn roem en opgang in de pleitzaal aan de wetenschap, die hij uit de boeken putte, maar hij dankt ze evenzeer aan zijn bewonderenswaardig scherp blik in 't menschelijk hart en aan de vaardigheid waarmede hij de punten van aanraking tusschen de verschillende karakters wist te vinden. Ziehier een historischen trek op zekeren dag in mijn bijzijn verteld. DANIEL WEBSTER en RUFUS CHOATE stonden eens in een rechtsgeding tegenover elkander; het gold de vraag of, zooals de aanklacht luidde, een brevet van uitvinding, toegewezen aan een fabrikant van raderen voor stoomwagens, geschonden was.

De raderen lagen voor de jury ten onderzoek. RUFUS CHOATE, de advocaat van den beschuldigde, gaf een geleerde en oordeel-

kundige verhandeling, waarin geheel de scherpte zijner kunstvaardigheid blonk. Hij besloot met wiskundige juistheid, dat er een wezenlijk verschil bestond tusschen de twee raderen, die daar voor 't gerecht ter beoordeeling lagen, en dat er bijgevolg hoege-naamd geen schending van brevet had plaats gevonden. Daarop nam WEBSTER het woord voor zijn beschermeling. — „Mijne heeren,” zeide hij, „gij hebt zoo even een goed doorwerkte en wetenschappelijke verhandeling over deze twee raderen gehoord; ik voor mij heb u niets van dien aard aan te bieden. Hier zijn de twee raderen; b e s c h o u w t z e.” De gezworenen onderzochten ze en gaven WEBSTER gelijk. RUFUS CHOATE verwikkelde de gezworenen in een net van woorden, die zij niet verstonden, terwijl WEBSTER zijn zaak won door eenvoudig een beroep te doen op hun gezond verstand.

NAPOLEON, hoewel een slecht schutter, was de grootste veldheer zijner eeuw. Hij zeide te recht: „Ik ken de menschen.” Aan dien scherp blik in 's menschen karakter dankte hij zijn oordeelkundige keuze van

generaals voor zijn leger en staatsbeambten voor zijn kroon.

Ik heb van uitstekende rechtsgeleerden hooren spreken, die zoodra zij een belangrijke zaak te behandelen hadden, de gewoonten, het karakter, het verstandelijk gehalte van ieder lid der jury bestudeeren en in hun pleidooi beschouwingen weven, die geschikt zijn om op dezen of genen gezworene indruk te maken, bewijzen voor dezen en weer andere voor genen aanvoeren, met het doel ieder der gezworenen afzonderlijk te overtuigen, hem welwillend te stemmen en zijn vertrouwen te winnen.

Volgens mijne meening zijn de geestelijken, wanneer zij gewijd worden, over 't algemeen beter bedreven in de godgeleerdheid dan de rechtsgeleerden in de wetenschap van het recht bij het afleggen hunner examens. Dat komt wijl de cursus der Seminaristen veel langer is dan die der studenten in de rechten. Doch moge ook de rechtsgeleerde in kennis bij den geestelijke achterstaan, dat verlies wordt wel vergoed, doordien hij een grooter gemak van spreken heeft en rijker is in

gelukkige uitdrukkingen. De geestvermogens van den advocaat worden gescherpt, omdat hij met het hof in aanraking komt op verstandelijk gebied en door zijn dagelijkschen omgang met de leden van de balie, de gezwoeren en een gehoor. De pleitreden van uitmuntende en ervaren ambtgenooten onderhouden en prikkelen buitengemeen de werkzaamheid van zijn geest en zetten hem aan tot edelen naijver.

De soldaat van Christus is, wanneer hij het seminarie verlaat, somtijds verlegen, bedremmeld; zijne godgeleerde wapenrusting hindert en benauwt hem, totdat hij, op 't slagveld van Christus beter geoefend, zich er wat losser beweegt. Datgene waarin de jeugdige geestelijke voor den jongen advocaat moet onderdoen, zou men gedeeltelijk kunnen verhelpen door de oefeningen der openbare redetwisten voor de hoogere klassen onzer colleges en seminaries algemeen te maken en te verbeteren; de studenten zouden er zich vormen door de gemakkelijke, vlugge en uitmuntende hanteering van het zwaard Gods, het gewijde woord. Ook moesten zij

geen gelegenheid verwaarloozen om goede redenaars te hooren en te bestudeeren.

Menigeen kent een handboek over wellevendheid op zijn duimpje en zal toch niet minder onhandig en bedremmeld zijn tegenover menschen van de wereld, als hij de gelegenheid heeft gemist van tijd tot tijd in een aanzienlijk gezelschap te verschijnen; zoo ook kan een student in de gewijde welsprekendheid de beste geschriften over de kunst des redenaars zonder groot voordeel in het hoofd hebben, wanneer hij nooit onder 't gehoor zit van erkende redenaars, en als hij nimmer bij eigen ondervinding, door zelf de proef te nemen, den wegslependen invloed van een levende stem ondergaat!

De geleerden van 't oude Griekenland en Rome achtten hunne opvoeding geenszins voltooid, vooraleer zij een reis naar een ver land hadden aanvaard om zeden en gewoonten van andere volken persoonlijk te leeren kennen, en ik zie, dat thans eenige voorname hoogeschoolen in Engeland en Amerika een zeker getal studenten laten reizen.

De Vader der geschiedenis, HERODOTUS, heeft het grootste gedeelte zijner beschouwingen, waarvan zijne verhalen doorweven zijn, opgedaan tijdens zijne reizen en in zijn omgang met menschen van allerlei landen.

Na acht jaren leerling van SOCRATES te zijn geweest, studeerde PLATO, voordat hij naar zijn vaderstad Athene terugkeerde, twaalf jaren in het buitenland.

EDMOND BURKE heeft van HOMERUS en SHAKESPEARE gezegd: „Hun practisch overwicht boven alle andere menschen komt van hunne practische kennis van de andere menschen; HOMERUS heeft die kennis door zijne talrijke reizen verkregen, en SHAKESPEARE door de menschen in zijn land te bestudeeren.”

CICERO maakte zijn verblijf in Griekenland en Azië nuttig door de kunst van wel-sprekendheid onder de leiding van de beste meesters dezer streken aan te leeren.

De H. HIERONYMUS, voor zijn tijd de beste kenner der Hebreeuwsche taal, bezocht verschillende steden van Gallië en Griekenland,

Antiochië en andere steden van Klein-Azië, Palestina, Constantinopel, Rome, Alexandrië en andere hoofdzetels der wetenschap in Egypte, en overal onderhield hij zich met mannen, die in die dagen door kennis en deugd uitmuntten. En toen zijn eigen roem over de wereld verbreid was, kwamen van alle streken der aarde leerlingen toegesnelnd om hem als een orakel te raadplegen.

De heerlijke verhalen van WALTER SCOTT zijn opmerkenswaardig door de treffend ware schildering van het Schotsch karakter en van de gebeurtenissen die hij beschrijft. Die gelijkenis danken wij aan de reizen en het verblijf van WALTER SCOTT in Schotland. Hij leefde daar te midden van het volk, sprak diens taal en verzamelde de geringste plaatselijke overleveringen om ze in zijne geschiedkundige romans in te weven. — „Ik heb tamelijk vele boeken gelezen,” zeide hij, „met tijdgenooten van de fijnste beschaving verkeerend, en toch verzeker ik u buiten de H. Schrift nooit zulke verhevene gevoelens te hebben aangetroffen als die, welke ik

opving van de lippen van mannen en vrouwen zonder opvoeding."

Het is bekend, dat MILTON door een beperkt getal lieden gelezen wordt, terwijl DICKENS duizenden lezers telt. DICKENS heeft in eigen persoon de gevangenissen, krankzinnigengestichten, verbeterhuizen en de opvoedingsgestichten van Engeland bezocht; hij is zelfs dikwerf geweest in Londen's schuilplaatsen van ellende, smart en onteering. Het gezicht daarvan heeft zijne verontwaardiging gewekt tegen de officieele morgue, de wreedheid en het onrecht; zijn hart liep over van medelijden en liefde jegens de slachtoffers der verdrukking en dwinglandij, die een steunpunt vinden in de wet. Hij maalde zijn tafereelen naar het werkelijk leven, hij leefde met de mannen en vrouwen uit zijn eigen tijd, en daarom heeft hij het hart van 't volk gestolen.

Nooit werd ik dieper overtuigd van 't voordeel, dat de menschelijke geest trekken kan uit den omgang met geleerde mannen dan op 't Vaticaansch Concilie, waar Kerkvoogden, onderwezen door een ervaring breed

als de wereld en toegerust met een zeldzaam waarnemingsvermogen, vereenigd waren.

Iedere bisschop bracht daar met zich een grondige kennis van de geschiedenis van zijn land en van de godsdienstige, maatschappelijke en staatkundige gesteldheid, waarin het volk zich bevond. Een gesprek met deze levende encyclopedieën bracht u in eenige uren meer en beter op de hoogte dan een week van doorgezette studie had kunnen doen. Vergelijkt men een onderhoud met deze dienaren der Kerk over den maatschappelijken en zedelijken vooruitgang hunner respectieve diocesen met een gedrukte studie over hetzelfde onderwerp dan krijgt men in 't opzicht van nut en beoorlijkheid nagenoeg hetzelfde verschil als er bestaat tusschen het bezoeken van een internationale tentoonstelling in eigen persoon en een verslag van die tentoonstelling in een geïllustreerd tijdschrift. Hunne levende woorden laten in hart en geheugen een onvergankelijken indruk na.

Het is bijna nutteloos aan te merken, dat de student die zijne kennis op reis wil

vermeerderen, reeds een zekere rijpheid van ouderdom en oordeel bezitten moet alsmede de beginselen der wetenschap, die hij beoefenen en uitbreiden wil. Bovenal behoort hij de gave van oplettende en nauwkeurige waarneming verkregen te hebben. Gij zult somtijds twee reisgezellen ontmoeten, die wel samen gereisd, maar niet hetzelfde voordeel hebben getrokken; de geest des eenen heeft een menigte nuttige waarnemingen vergaderd, terwijl de andere enkel eenige ondichterlijke gevalletjes weet te vertellen.

Men zal onderwezen lieden tegenwerpen, dat de kennis die zij op reis opdoen ten koste van de vroomheid worden opgedaan, omdat THOMAS VAN KEMPEN schrijft: „*Qui multum peregrinantur raro sanctificantur*. Wie veel reizen worden zelden heilig.” Deze stelling is waar voor hen, die reizen uitsluitend om zich te vermaken; maar zij geldt geenszins den pelgrim der wetenschap, die op zijn tochten naar de vruchten der wijsheid ziet, hangende aan de boomen langs den weg. Op zijne

krijgstochten heeft DAVID heldhaftige blijken van belangeloosheid gegeven, te huis heeft hij gezondigd. De reizen van den H. HIERNYMYUS zijn gezegend met vermeerdering van kennis en deugd.

De dienaar van Christus is bij uitstek de vriend en de vader van 't volk; hij kan bijgevolg voor geen enkele maatschappelijke, staatkundige of huishoudelijke vraag onverschillig zijn, die tot het welzijn en het geluk van zijn land in betrekking staat. Verhouding van Kerk en Staat, plichten en voorrechten der burgers, rampen veroorzaakt door bederf en onrechtmatig bezit in de staatkunde, onomkoopbaarheid van stemmen bij verkiezingen, rechten en verplichtingen van arbeid en kapitaal en hunne verhoudingen, theorieën van ruil en koophandel, openbare ontheiliging van den dag des Heeren, volksvermaken, matigheid, strijdvraag omtrent het ras der kleurlingen en van het Indiaansch ras, stemrecht der vrouw, echtscheiding, Socialisme, Anarchie, ziedaar levensvragen, dikwerf brandende vragen, van welker oplossing de vrede en

de veiligheid der maatschappij afhangen.

De staatkunde heeft eene zedelijke zoowel als eene burgerlijke zijde.

De dienaar der Kerk wil de hervorming der maatschappelijke misbruiken evengoed als die der zeden. Hij is burger zoowel als predikant en weet, dat de duurzaamheid onzer maatschappelijke instellingen afhangt van den geest en de deugd des volks.

De stoffelijke welvaart van hen, die hem zijn toevertrouwd, alsmede hun geestelijk welzijn neemt hij ter harte. Men ziet in hem overal den gids en leermeester; zijne opvoeding, ondervinding en zijn gewijd karakter geven gezag aan zijn woord en voorbeeld.

Een beweging ten gunste van maatschappelijke of huishoudkundige hervorming, zij moge nog zoo buitensporig of denkbeeldig zijn, mist zeer zelden een of ander beginsel van recht of billijkheid, dat het volk voor die beweging gunstig stemt. Wordt het onderzoek van 't hervormingsplan aan 't oordeel van dweepsuchtigen volksmenners of voorstanders van uiterste middelen overgelaten, dan zal de volksmenigte bedrogen

worden en haar dwaling boeten door een vermeerdering harer ellenden. Dan zullen mannen noodig zijn om te onderkennen en koren van kaf te scheiden.

En wie zal geschikter zijn om dit werk te ondernemen en die vragen te behandelen dan de gezant van God? Zijn geest, die liever redt dan verwoest, blijft meer dan koud bij buitensporige nieuwigheden, terwijl de zuiverste christelijke gevoelens hem aanzetten voor de belangen zijner ongelukkige broeders op te treden als verdediger van iederen billijken maatregel, die ten doel heeft hun recht te verschaffen en hun leed te verzachten.

De tusschenkomst van een dienaar des vredes kon menigmaal belet hebben, dat een zekere stroom van noodlottige leerstellingen door het volk drong, indien hij diens richting nagegaan of hem een bedding had getrokken, vooraleer de streek geheel overstroomd werd.

Men zou ongelijk hebben tegen te werpen, dat een gematigde en tijdige bespreking dezer vragen, hetzij in haar geheel, hetzij enkel

van hare godsdienstige of zedelijke zijde beschouwd, noodzakelijk min of meer doet afwijken van de Evangelische en Apostolische gewoonten. Geen onderwerp van algemeen belang is er of Christus en Zijne Apostelen hebben het als terloops aangeroerd, indien zij het niet werkelijk behandelden. Ziehier eenige voorbeelden.

Onze Zaligmaker spreekt over de verhouding van Kerk en Staat in zijne gedenkwaardige verklaring: „Geeft dan den Keizer wat des Keizers is, en God wat Gods is.” (Matth. 22 : 21.)

Toen de oudsten eener stad Hem vroegen aan den honderdman een gunst te verleen, beriepen zij zich op diens vaderlandsliefde zoowel als op diens godsdienstijver: „want hij heeft ons volk lief,” zeiden zij, „en heeft zelf ons de synagoge gebouwd.” (Luc. 7 : 5.)

De H. JOANNES DE DOOPER gaf eens aan eenige krijgslieden, die hem kwamen raadplegen, den volgenden uitstekenden raad: „Pleeft jegens niemand geweld noch onrecht en weest tevreden met uw soldij” (Luc. 3: 14),

een raad dien alle openbare ambtenaren in hun hart mogen schrijven.

Op welsprekende wijze handelt de H. PAULUS over plichten en rechten van burgers. — „Ieder mensch zij aan de hogere macht onderdanig; want er is geen macht dan van God... Geeft dan aan allen wat gij schuldig zijt: schatting, wien gij schatting; tol, wien gij tol; ontzag, wien gij ontzag; eere, wien gij eere *schuldig zijt*.” (Rom. 13 : 1 en 7.) Toen de overste beval hem te geeselen, verzette PAULUS zich tegen dien smaad en beriep zich op zijn waardigheid van Romeinsch burger: „Is 't u geoorloofd een Romeinsch burger en dien onveroordeeld te geeselen?” Dezelfde Apostel behandelt ook met bewonderenswaardig fijn gevoel en Apostolische liefde de teere vraag der rassen door ze uit een dubbel gezichtspunt te beschouwen: uit dat der maatschappij en van den godsdienst. (Galat. 3. Philem.)

De H. JACOBUS wijdt een gedeelte van zijn brief aan den arbeid en het kapitaal. Hij klaagt over de onrechtvaardigheid en dwinglandij van den patroon, en doet dat

in bewoordingen die, wanneer zij nu op den preekstoel herhaald werden, een rechtstreeksche aanval zouden schijnen tegen de rijken en een aanhitsing tot opstand.

De tegenwoordige Paus Leo XIII heeft in eene reeks van rondgaande brieven met kristalhelderen stijl en op de hem eigen meesterlijke wijze de groote maatschappelijke en staathuishoudkundige vragen van den dag behandeld. In zijn encycliek van Januari 1895, tot de bisschoppen der Vereenigde Staten gericht, drukt Zijne Heiligheid zich volgenderwijze uit: „De ondervinding heeft, wat de staatkunde betreft, bewezen van welk een belang het is, dat de burgers rechtschapen en deugdzaam zijn. Wordt in een vrijen staat de rechtvaardigheid niet algemeen geëerbiedigd, dringt men bij het volk er niet op aan de voorschriften en wetten des Evangelies na te leven, dan kan de vrijheid zelve noodlottig worden. De geestelijken bijgevolg, belast als zij zijn, het volk te onderrichten, moeten dus voor dat volk duidelijk de vraag aangaande de plichten des burgers behandelen, opdat allen

kunnen begrijpen en gevoelen, hoe noodzakelijk het is voor het politieke leven, een zuiver geweten te hebben en bezadigd en rechtschapen te zijn, want hetgeen in persoonlijke aangelegenheden ongeoorloofd is, kan evenmin in staatszaken geoorloofd worden geacht." 1)

Natuurlijk moeten het rijk Gods en het heil der zielen de gewone stof blijven der prediking en het voorwerp van de geheele zorg des priesters. De onderwerpen, die ik besprak, dragen uit den aard der zaak den stempel van uitzondering en toevalligheid. Zij willen behandeld worden met groote voorzichtigheid en onderscheiding en met een onbevooroordeelden en onpartijdigen geest, die niets anders beoogt dan de christelijke liefde aan te kweeken, de maatschappelijke orde te handhaven en den vrede der maatschappij te bevorderen. Een woord, door zulke verhevene oogmerken ingegeven, zal het werk van het burgerlijk gezag steunen; het is als „een gouden appel op een zilveren

1) *Longinqua Oceani spatia.*

schaal." (Prov. 25.) De wereld zal in dat woord de olie van den godsdienst erkennen, die uitgegoten wordt op den hoog golvenden volksstroom, en de Apostel van Christus zal, wanneer hij zijn stem verheft, op zijn ambt den zegen des Hemels zien dalen en de achting en dankbaarheid aller wel-denkenenden verwerven: „In de dagen van beroering zal hij een vredestitcher zijn en ter verzoening strekken." (Eccles. 44 : 17.)

